

ПОДВИГЪТ НА ОХРИДЯНИ

Съществува поговорка: „Един българин – хайдутин, двама българи – чета, трима българи – чета с предател”. С тази жестоко самоиронична поговорка народът ни показва не само своята дълбока самокритичност, но и своето отношение към тази чума – предателството, очернящо светлото име на българина.

На този тъмен фон ярко, по-силно от слънце блести стореното от гражданите на Охрид за спасението на напълно непознатите тям български войници, решението им да ги защитят дори с цената на собствените си домове, на собствения си живот. И не се намира нито един предател, нито един от хилядното население.

След 9 септември 1944г. управляваната от отечественофронтовско правителство България е принудена да се включи в активни бойни действия на страната на антихитлеристката коалиция. България обявява война на Германия, българските войски в Македония се изтеглят към старите граници. Част от тях са пленени.

На 13 октомври 1944г. една немска колона от 50 камиона влиза в Охрид. В 25 от тях има по един български войник - за да се грижи за превозваните в ремаркетото породисти крави и бикове. В ранния следобед пристигането на колоната не прави на никого впечатление - през последните месеци отстъпващи немски части са обичайна картина в Охрид. Но когато се разбира, че в камионите има пленени българи, мълвата за броени минути обхожда града.

"Случайните" минувачи покрай чинара на центъра зачестяват и за десетина минути се събира цяла навалица. Кое привлича интереса на охридчани? Нима се насъбира тълпа от злоради хора, за да се надсмеят на унижението и страданието на тормозилите ги три години „бугари – окупатори”, както би казал някой сърбомански псевдоучен? Не! Коментарите между хората са следните: "Щом изядат добитъка и ще ги разстрелят!... Ще ги захвърлят на орлите и лешоядите в Арнаутлука!... Горките им майки, клетите им жени!... Швабите водят на колеж двацет български войници!... Братя наши, деца наши!...".

Водени повече от сърцето си, колкото от разума, окрилявани от саможертвена любов, българите в Охрид спонтанно и без договаряне спасяват войниците. Използвайки невниманието на оскъдната охрана, всеки грабнал по един или двама войника, въвлъкъл ги в дюкяна си, където ги преоблякъл в стари дрехи и през дворовете или през зидовете ги довел до църквата "Св. Йоан Канео", намираща се на брега на Охридското езеро. Там престояват до настъпване на нощта, когато с лодка са откарани до близката планина Галичица, а оттам чрез партизаните са доведени до старата територия на България. Спасяват се всички, нито един от 25-те войника не е дори ранен.

Побеснялото ръководство на немската колона поставя следния ултиматум - ако до 21 часа охридчани не предадат военнопленниците, целият град ще бъде бомбардиран и хвърлен във въздуха. Въпреки че всички в Охрид знаят къде са скрити войниците, през останалите шест часа не се намира нито един предател. Жителите на старата Самуилова столица обличат новите си дрехи и напускат строените с любов къщи за многолюдна челяд. В тъмната нощ развълнувани хора си шушнат един другиму: "Градът ке се пали, но българските войници нема да се предават! Охрид ке гинет, но охридяни

нема да станат издайници!"

Кмет на Охрид по това време е Илия Коцарев, свещеник е Тома Каваев.

Когато в 21ч. немските войници установяват, че градът е празен, а населението е евакуирано на безопасно място, заповедта за бомбардировката е заменена с друга - до 12 часа на другия ден в комендантството да се предадат 12,5 килограма чисто злато за откуп - по половин килограм за "откраднат военнопленник". В противен случай - бомбардировка. Тогава пак водени от непоколебимото си родолюбие и човещина, охридчани започват да предават златни обеци и кръстчета, гривни и пръстени, скъпоценни вещи, заръчвани за сватби и за кръщение, за годявки и за прошки, а сега, по време на войната, на разрушенията и инфлацията, пазени като единственото сигурно нещо, като бели пари за черни дни.

Колко ли голяма трябва да е добротата и родолюбието на един човек, на хората в цял един град, та трезвият и пресметлив в разбиранията си българин да даде скътаното злато, злато, на което се е надявал не само за себе си, но и за защита и спасение на семейството, на децата си, в замяна на свободата и живота на 25 непознати български войника от другия край на България?!

През всичките хиляда години след цар Самуил Охрид се е осланял единствено на св. Климент. Светъл ден или напаст да връхлети, глад или изобилие - смятало се е, че всичко идва и си отива по негова воля. Затова са го наричали „Златният“.

Когато малко преди 12 часа на обед вече са събрани 10 килограма чисто злато, но два не достигат, престарелият свещеник Тома понася с песен най-скъпото достойние на града - големия златен кръст, подарен от двама преселили се в София охридяни на църквата на св. Климент. Подир немощната фигура на свещеника скоро се събира развълнувана тълпа и не след дълго по улиците след поп Тома тръгва цяло шествие, което пеейки тропара на честния кръст "Спаси, Господи, твоите люде!", предава кръста в комендатурата. С това златото е събрано, войниците - откупени, а хилядолетният град на св. Климент се разминава на косъм от пълното си унищожение.

В съкровищницата от прояви на родолюбие от македонските българи тази история е един от най-ценните и красиви бисери, тя е и гордост за целия български народ. Този подвиг на охридяни може да бъде образец за човещина и достойнство и на всички народи. От този пример се вижда, че всичките ужаси и изпитания от 1878г. до 1944г. не са успели да унищожат българското самосъзнание и високите човешки добродетели на македонските българи. Напротив - от тези изпитания братята ни отвъд Вардар са излизали по-добри и по-силни, оправдавайки с живота си латинската сентенция "Omnia bona bonis" ("Всичко е добро за добрия").

През 2000г. именно в старопрестолният Охрид местни българи – родолюбци създават Културно – просветно движение на граждани „Радко“. Официалното му представяне е в Скопие на 27 октомври, когато около 200 души изслушват прави и с насълзени очи доскоро забраненият Марш на македонските революционери – „Изгрей зора на свободата“.

Патрон на сдружението е Иван Михайлов, последният председател на ВМРО, известен с безкомпромисната си позиция по отношение на българския характер на славяноезичното население в Македония, а Радко е неговият най-често използван псевдоним. Дори само начинът на изписване на името на сдружението "Радко" предизвиква днес бяс в редиците на все по-оредяващите страници на македонизма - то бе изписано от учредителите с буквата "д" (каквито са българските правописни норми),

Подвигът на охридяни

Автор: Иджик

Неделя, 18 Септември 2011г. 15:36ч. - Последна промяна Неделя, 29 Януари 2012г. 05:50ч.

а не с "т" - както изискват каноните на измисления македонски език.